

ДИПЛОМНА РАБОТА

на тема:

**АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА
«ГАЛАТЕКС» АД - ВАРНА**

ДИПЛОМАНТ:

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:

Съдържание

УВОД	4
ПЪРВА ГЛАВА	6
ТЕОРЕТИЧНИ ПРОБЛЕМИ НА АНАЛИЗА НА ФИНАНСОВО- ТО СЪСТОЯНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО	6
I. 1. СЪЩНОСТ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ И ФИНАНСОВИЯ АНАЛИЗ	7
I. 1.1. Функции на финансовия анализ	8
I. 1.2. Задачи на финансовия анализ	9
I. 1.3. Методи на финансовия анализ	10
I. 2. ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА АНАЛИЗА НА ФИНАНСОВО- ТО СЪСТОЯНИЕ	17
I. 2.1. Основни източници на информация за финансово-счетоводен анализ	18
I. 2.2. Проверка на достоверността на информацията за анализ	22
I. 3. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО	25
I. 3.1. Същност и класификация на аналитичните показатели	25
I. 3.2. Показатели за финансовото състояние	28
ВТОРА ГЛАВА	30
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА «ГАЛАТЕКС» АД – ВАРНА	30
II. 1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА «ГАЛАТЕКС» АД – ВАРНА	30
II. 2. ИЗХОДНИ ДАННИ ЗА ФИНАНСОВ АНАЛИЗ	31
II. 2.1. Отчет за приходи и разходи	32
II. 2.2. Баланс на фирмата	33
II. 3. АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	35
Критерии - показатели за оценка на бизнеса	36
II. 3.1. Брутна рентабилност	37

II. 3.2. Текуща ликвидност	38
II. 3.3. Бърза ликвидност	39
II. 3.4. Абсолютна ликвидност.....	40
II. 3.5. Средногодишен размер на материалните запаси.....	41
II. 3.6. Брой на обороти - продажби	42
II. 3.7. Коефициент на задлъжнялост.....	43
II. 3.8. Коефициент на собственост	44
II. 3.9. Капиталова рентабилност - процент на чиста печалба към капитал	45
II. 3.10. Норма на възвръщаемост на целия капитал	46
II. 3.11. Норма на възвръщаемост на собствен капитал	47
II. 4. ПОГАСИТЕЛЕН ПЛАН	48
II. 4.1. Едномесечни анюитетни вноски	49
II. 4.2. Тримесечни анюитетни вноски	49
II. 4.3. Шестмесечни анюитетни вноски	50
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	51
ЛИТЕРАТУРА	52

УВОД

В редовния доклад за 2002 г. за напредъка на България в процеса на присъединяване към Европа се съдържа оценка според критериите от Копенхаген за наличие на функционираща пазарна икономика у нас. В нея се казва, че макроикономическата стабилност и консенсусът в обществото по провежданата икономическа политика у нас стимулират функционирането на пазарната икономика и че финансовият сектор е добре развит, а отсъствието на съществени бариери за влизане и излизане от пазара подобряват ефективността на икономиката ни.

В съвременните условия на пазарна икономика, когато различните видове собственост са равнопоставени, просперитетът на всяка фирма зависи преди всичко от ефективността на нейната стопанска дейност, а тя от своя страна може да се определи чрез финансов анализ. Финансовият и финансово-счетоводният анализ дават възможност да се установи финансовото състояние на фирмата. Реалният преход към пазарно стопанство и нарастващата конкуренция между фирмите предопределят актуалността на финансовите анализи като изключително важен инструмент за определяне на финансовото състояние на фирмите и на икономиката ни като цяло.

При новите конкурентни условия, налагани от развиващото се пазарно стопанство, анализът на финансовото състояние е въпрос на ефективен мениджмънт, на търсене на предимства пред конкурентите, на стратегия за краткосрочно и дългосрочно бъдещо развитие.

При условията на отворен пазар в силно конкурентна среда всяко конструкторско, технологично, техническо и управленско решение следва да се базира на обстоен анализ на голяма по обем техническа и икономическа информация. Анализът се явява като междинен етап в процеса на управлението - между събирането на информацията и вземането на управленско решение. Не случайно, макар и по малко по-различен повод е изказването на един от най-преуспелите хора на планетата - Бил Гейтс: «Аз имам просто, но силно веруя. Начинът на събиране, обработка и използване на информацията предопределя дали ще спечелите или ще загубите».

Анализът служи не само като база на вземането на едно или друго управленско решение, но той лежи и в основата на стопанската стратегия, която фирмата ще следва през един по-кратък или по-дълъг период от време.

Финансовият анализ е свързан с разчленяване на изучаваните обекти на техните съставни части с оглед на по-пълното опознаване на тяхната същност и характерно поведение. Той е функция, без чието осъществяване е немислима реализацията на управлението на фирмата като процес. Както планирането и отчитането, така и контролът и регулирането са немислими без практическото му осъществяване.

В съвременните условия, при растяща несигурност и висока степен на риска, нараства необходимостта от динамична оценка и анализ на финансите на фирмата. Извършва се изследване, за да се получат финансовите резултати, очертаващи финансово състояние и финансовата структура на фирмата. По този начин се създава основа за вземане на мотивирани финансово-икономически решения.

В тази връзка предмет на настоящата разработка, представляваща дипломна работа, е едно изследване на финансовото състояние на «Галатекс» АД - гр. Варна.

ЦЕЛ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО е изясняването на теоретико-методологическите и приложно-практическите аспекти при анализиране на финансовото състояние на фирмата.

КОНКРЕТНИТЕ ЗАДАЧИ са следните:

1) да бъдат представени в теоретичен план основните моменти при анализ на финансовото състояние на предприятието с методите на финансовия анализ;

2) установяване на финансовото състояние на предприятието с реални данни на фирмата и тенденциите за неговото бъдещо развитие чрез експериментиране на методиката на финансовия анализ.

ПЪРВА ГЛАВА

ТЕОРЕТИЧНИ ПРОБЛЕМИ НА АНАЛИЗА НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

Понятието «анализ» има гръцки произход и означава: разделяне, разчленяване. Следователно, «анализ» в тесен смисъл на думата, означава разчленяване на дадено явление или предмет на основните му елементи за изучаването им като част от цялото. Това позволява да се разбере вътрешната същност на изследваното явление (или предмет) и да се определи ролята на всички елементи в цялото. В зависимост от изучавания обект, сложността на неговата структура и използваните методи за изследване, анализ се прилага в различни форми в естествените и обществените науки (като например: химичен анализ, математически анализ, финансово-счетоводен анализ и др.)

Под финансово-счетоводен анализ се разбира процес на селектиране, сравнение и оценка на счетоводната информация, с цел установяване на съществени връзки, взаимоотношения и тенденции в дейността на предприятието, които са необходими за вземането на решения. Счетоводството е специфичен процес, чрез който се отразяват всички факти, явления и събития, които са настъпили и протекли в предприятието. То ги систематизира и обобщава чрез свои методи в определени показатели, които характеризират състоянието на предприятието.

Финансовият анализ очертава тенденциите в развитието на предприятието. Чрез съпоставянето на отделни показатели може да се установи финансовото състояние на предприятието. Изводите, които се правят на базата на финансов анализ служат като основа за вземане на решения с цел насочване на усилията на мениджърите за осъществяване на оптимално въздействие върху операциите, обектите и провежданите сделки, т. е. постигане на максимална ефективност.

С осъществяване на финансов анализ могат да се преследват разнообразни цели, като например:

- 1) изследване на определен брой съществени, ключови информативни

показатели, които дават обективна и точна картина на дейността на предприятието;

2) установяване на основни фактори, предизвикали изменения на фактическите показатели в сравнение с предходни периоди или с плановете разчети.

3) определяне на очакваните параметри на темповете на развитие на предприятието за близката и за по-далечната перспектива от позициите на финансовото осигуряване;

4) вземане на решение за покупко-продажби на дългосрочни или краткосрочни инвестиции;

5) оценка на целесъобразността от привличане на дългосрочни или краткосрочни пасиви;

б) проучване опыта на предприятия със сродна дейност с оглед прилагане на положителния опит в тяхната работа.

I. 1. СЪЩНОСТ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ И ФИНАНСОВИЯ АНАЛИЗ

Едно от условията за преуспяване на дадена фирма е анализът на финансовото ѝ състояние. Финансовото състояние на фирмата може да се установи като се извърши финансов и финансово-счетоводен анализ.

Интерес представляват проблемите около формирането на предмета на финансовия анализ. Съвременните проблеми породени от динамичните промени в характера и съдържанието в икономиката налагат решително нови, по-реалистични подходи при дефиниране предмета и метода на финансовия анализ.

Финансовото състояние интересува не само главния счетоводител и финансовия мениджър, но и всеки друг, който може да бъде акционер, потенциален инвеститор или конкурент.

От гледна точка на финансовия мениджър периодичния контрол на финансовото състояние на фирмата дава възможност:

- да се определи кои са областите от дейността на фирмата, които увеличават разходите, както и да се прецени дали има възможност те да се намалят;

- да се определят проблемните области, преди те да са излезли извън контрол;
- да се разграничат печелившите от непечелившите изделия;
- да се преценят новите идеи и т. н.

Финансовият анализ се явява особен вид «специализирана» функция на управлението, която има характер на предпоставка и се осъществява и чрез всички останали управленски функции. Ето защо успешното функциониране на фирмата до голяма степен зависи от правилното дефиниране на неговата финансова стратегия. Централно място тук заема поведението към величината, структурата, реорганизацията и вариантите на вложение на капитала с цел реализирането на максимално висока печалба.

Проблемите на анализа на финансовото състояние са свързани именно с дефинирането на предмета и обекта на финансовия анализ.

В литературата съществуват множество становища относно предмета на финансовия анализ. При опит да се обобщят тези становища следва да се каже, че преобладаващата част на авторите застъпват тезата, че предмета на финансовия анализ е изпълнението на бизнес-плана и информационните потоци. На второ място са: стопанската дейност и управленските решения. Най-малък брой изследователи определят, че предмета на финансовия анализ е икономиката на предприятието.

I. 1.1. Функции на финансовия анализ

Всяка стопанска дейност осъществявана от фирмата можем да разгледаме като съвкупност от функции. Наред с основните управленски функции е и анализът, като предпоставка за осъществяване на всяка една от тях. За разлика от икономическия анализ, който се характеризира с всеобхватност, финансовият анализ е насочен към конкретно изучаване на стопанските резултати и обуславящите ги фактори от стопанската дейност на отделната фирма и нейните основни конкуренти. Основната цел на финансовия анализ е създаването на оптимални условия за вземане на обосновани от икономическа гледна точка, управленски решения относно фирменото поведение. В съответствие с основната цел, могат да бъдат дефинирани нейните главни функции.

Първата от главните функции е *информационно-аргументираща*. Преработвайки чрез своите средства и методи разнородна информация, финансовия анализ я трансформира в специфична аналитична информация, която представлява база за вземане на разнородни решения. Информационно-аргументиращата функция създава предпоставки за реализиране на втората, специфична определяща функция, а именно приложно-познавателната функция. Без нея анализът губи своето значение.

Приложно-познавателната функция е вътрешно присъща на аналитичната система на анализ. Производна на първите две е социално-психологическата функция.

В условията на пазарно стопанство *социално-психологическата функция* на анализа придобива все по-голямо значение. Посредством анализа, съдружниците и персоналът градят своето отношение, насочено към ефективното използване на ресурсите, търсене на резерви, правилно пазарно поведение, с оглед повишаване на печалбата.

I. 1.2. Задачи на финансовия анализ

Финансовият анализ включва следните по-важни етапи:

1) Набиране на информация за финансовия анализ. Набира се от счетоводните баланси и отчета за приходите и разходите и други отчети.

2) Обработка на информацията в таблици и показатели за разкриване на тенденции, структури и зависимости. На тази основа се формират отделните оценки и изводи.

3) Обобщаване на резултатите на този етап и разкриване влиянието на основните фактори за едни или други изменения. Прогнозират се бъдещи изменения на финансовите резултати и се разработват адекватни стратегии за успешно развитие на бизнеса.

След набирането на необходимата информация известно е, че задачите на финансовия анализ не се свеждат единствено до оценка на плановете задачи. Настъпилите значителни промени в технологията и характера на бизнеса на фирмата разширяват ролята на финансовия анализ при разработване и приемане на програмите за финансово-стопанската дейност.

Във връзка с това пред финансовия анализ като теория и практика възникват нови задачи. Поражда се необходимостта от обогатяване на аналитичната методология, свързана с пазарните проучвания от страна на фирмите предвид на техния пряк достъп до пазара. Една от задачите е за обосноваване на правилен подход при избор на търговски партньори по доставката на средства и предмети на труда и продажби на готова продукция.

Други задачи, които се поставят пред финансовият анализ:

- оценка на ефективността от осъществяването на един или друг вид дейност, формите и методите на производство и продажба на тази продукция.

- сравнително нова е задачата за анализ на ефективността от сътрудничеството на предприятията с търговските банки.

Качествено нов би следвало да бъде подходът към структурирането на методологията за анализ на финансовата дейност и финансовото състояние на фирмата като се има в предвид новия характер на техните взаимоотношения с банковата система. Нови задачи пред финансовият анализ поставя динамичния характер на разпределителните процеси, осъществяващи се във фирмите и между фирмите и държавата.

Анализът следва да осъвремени и задълбочи своята методология по отношение на такива обекти като обема на печалбите, продажбите, рентабилността, които са от голямо значение за определяне на финансовото състояние на фирмите.

Основната задача на финансовия анализ е да се намерят начини и средства за повишаване на печалбата и стойността на фирмата при намален риск. При анализа е от значение да се вникне в проблема на контрагентите, да се установи финансовото състояние, платежоспособността на клиентите и други.

I. 1.3. Методи на финансовия анализ

Методът на финансовия анализ представлява система от способности за цялостно и взаимосвързано изучаване на икономическите явления, процеси и обуславящите ги фактори в условията на функциони-

ране на фирмата. В основата на метода е заложен принципът на диалектическия подход към изучаване на причинно-следствените връзки и зависимостите между икономическите процеси и явления. В този аспект на принципа, за метода на финансовия анализ са характерни *методите на индукция и дедукция*. Аналитичното представяне на изучавания обект при индукцията върви от единичните особености и съставните компоненти към цялото, характерното и определящото. Докато през дедукцията пътят на аналитичното изследване е посока от общия признак към отделните особености и съответните компоненти на обекта.

Освен горепосочените методи, важно място заема още *методът на интуицията*. Икономическите явления и процеси не протичат хаотично. Те са функция на съгласувано във времето или последователно взаимосвързано действие на няколко предпоставки едновременно. От тук произтича обстоятелството, че доброто познаване на поведението на една или няколко предпоставки създава условия за интуитивно предвиждане на поведението на свързани с тях резултативни променливи. Методите на индукцията, дедукцията и интуицията се използват в комбинация с почти всички методи за финансов анализ.

Съществуват в теориите редица класификации на методите за финансов анализ. Някои автори ги разглеждат като специфични методи, заимствани от другите науки. Според други биват традиционни математически методи на финансов анализ.

Метод на сравнението. Той е основен за финансовия анализ на предприятието. Чрез него се определя на финансовото състояние на предприятието. Чрез метода на сравнението е възможно, да се оценят измененията в параметрите на икономическата система, за да се очертае тенденцията и перспективата за нейното развитие на фона на динамично променяща се конюнктура.

Различават се два основни вида сравнения: вътрешнофирмени и междуфирмени. При вътрешнофирмените сравнения се анализират параметрите за едно и също предприятие. Пример за такива сравнения е сравняването на величината чиста печалба на едно и също предприятие, съгласно годишния счетоводен отчет за различни периоди от време.

Характерно за междуфирмените сравнения е анализирането на принципно еднородни числови данни, отнасящи се за различни предприятия. Така чрез сравнение на финансовото състояние на различни предприятия в конкурентна среда се постига по-висока ефективност.

За успешното прилагане на метода на сравнението в практиката е важно спазването на критерия за съвместимост на сравняваните данни. Този критерий гарантира степента на обективност на резултатите и изводите от анализа. Методът на сравнението се използва практически както самостоятелно, така и в комбинация с други методи за финансов анализ.

Методът на групировката има голямо приложение в теорията и практиката на финансовия анализ на предприятието. Чрез този статистически метод информацията за нуждите на анализа се групира по определени признаци и съобразно определени критерии. Например, за да се анализира средното равнище на квалификацията на персонала във фирмата, заетите се групират според тяхната категория и степента на квалификация. Методът на групировката има широко приложение при анализа на качеството и бездефектността на продукцията, при анализа на разходите на предприятието и други.

Методът на групировката се използва преди всички във фазата на предварителната подготовка на данните за финансово стопанския анализ. От правилната групировка в голяма степен зависи обективността на сравненията, както и достоверността на резултатите от прилагането на повечето от методите на финансовия анализ на фирмата.

Балансов метод. Този метод се прилага във финансовия анализ при изследването на различни балансови зависимости. Основата му е в методиката на счетоводството. Приложението на балансовия метод е всеобхватно. Например, при анализа на количествени съотношения между стопанските средства и източниците на средства на стопанското предприятие, при решаването на аналитични задачи от типа - анализ на баланса на работното време на персонала, при баланса на работното време на машините и оборудването.

Методът на детайлизацията е свързан с дезагрегацията на

комплексните показатели и множествените фактори. Той се прилага паралелно с метода на дедукцията във финансовия анализ. Чрез този метод се измерва единичното влияние на поведението на отделните компоненти на системата върху поведението на системата като цяло. Така чрез метода в комбинация с метода на дяловото участие например, може да се измери влиянието в промените на размера на дълготрайните материални активи и промените в размера на краткотрайни активи върху динамиката на рентабилността на фирмите. Метода на детайлизация се използва и за измерване на влиянието на фактори от втори и трети порядък, респективно върху изменението на съответни резултативни показатели. Така например, методът на детайлизация може да се използва за определянето на влиянието на измененията на разходите по видове върху общото изменение на всички разходи на фирмата.

Метод на верижните замествания. Методът на верижните замествания е основен метод за детерминиран факторен анализ. Чрез него може да бъде измерено индивидуалното влияние на отделните факторни показатели върху изменението на даден резултативен показател. Метода на верижните замествания може да се използва само в случай на наличие на детерминирана функционално-математическа зависимост между фактуриалните и резултативните променливи, които са обект на изследване. Тази зависимост може да се изрази чрез математически сбор, произведение или частно. Техниката на този метод се свежда до построяване на факторни вериги. Всеки две последователи вериги (сбор, произведение или частно) се сравняват, получената разлика представлява числовия израз на влиянието на анализирания факторен показател. Преодоверяването на математическите резултати без съответния логико-икономически анализ, може да доведе до неправилни изводи. Успешното използване на метода на верижните замествания зависи от възприетата последователност на измерване на влиянието на отделните фактори. Последователността трябва да съответства на причинно-следствения порядък на действие на факторите, като се дава приоритет на количествените пред качествените показатели.

Методът на разликите е модификация на метода на верижните

замествания. За него важат всички принципи на работа, които са характерни за метода на верижните замествания. Техниката на разликовия метод се свежда до директно установяване на влиянието на изследвания фактор като абсолютната разлика между фактическото и базисното значение на съответния му показател участва в разчет едновременно с фактическите значения на изследване и базисните значения на все още неизследвани показатели от текущата верига.

Индексен метод. Индексният метод е характерен за статистиката, но намира широко приложение във финансовия анализ. Под индексен метод в статистиката разбираме - «свкупността от принципи, правила, схеми и формули за количествено изменение и логическо тълкуване на различията по време, място, между фактическите резултати и нормативи на факторно- резултативни връзки, проявяващи се в динамиката на явленията». Под индекси в широк смисъл можем да разбираме специфично конструирани измерители на относителни различия по време, по място, между фактическите резултати, нормативи и на влиянието на отделни фактори върху тези различия. Според това дали отразяваните явления са сложни или единични индексите се подразделят най-общо на единични и сложни. Според характера на функциите, които изпълнява индексният метод, индексите се делят на синтетични и аналитични.

Синтетичните индекси служат за анализ на динамиката на явленията в количествен аспект във времето посредством единична числова характеристика. Аналитичните индекси служат за измерване на влиянието на явленията фактори, върху изменението на дадено явление - резултата. Чрез тях се осъществява масовия анализ, като се разчленява изменението на явлениято - резултат от отделните негови факторни компоненти. Индексният факторен анализ е конкретно приложение на индексният метод за измерване на влиянието на отделните фактори върху изменението на явлениято - резултата.

Индексният факторен анализ се осъществява в два аспекта:

1) разлагане на общия индекс на факторните субиндекси, за да се установи какво е влиянието на всеки фактор върху скоростта на изменението на резултативния показател;

2) разлагане на общия прираст на резултативния показател на отделни компоненти - факторни прирасти, които са обусловени от изменението на съответните фактори.

Индексният метод намира широка приложение в теорията и практиката на финансовия анализ при изследването на динамиката, връзките и зависимостите между процесите и явленията от икономиката на стопанските предприятия.

Метод на корелационния анализ. Този метод се използва за измерване на теснотата на връзката между явленията, както и за измерването на влиянието на факторите при недетерминирани факторни зависимости. Корелацията бива три вида - обикновена, частична и множествена, като според характера на връзката може да бъде права, обратна, праволинейна и криволинейна. Според стойността на корелационните коефициенти е прието, теснотата на зависимост да се оценява в следните интервали:

- до 0,3 слаба;
- от 0,3 до 0,5 умерена;
- от 0,5 до 0,7 значителна;
- от 0,7 до 0,9 голяма.

Регресионен анализ е метод, който се използва за анализиране на финансовото състояние, чрез връщане назад и анализиране на стопанските явления и процеси стъпка по стъпка.

Графичният метод се използва за нагледно представяне на развитието на стопанските явления и процеси, протичащи в предприятието. Този метод се използва в две основни направления. Първото направление е свързано с графично представяне на параметри на стопанската дейност с оглед на визуално следване на стопанските процеси. Второто направление е свързано с графични способности за аналитични разчети. Графичните построения дават възможност да се изчислят и онагледят стойностите на редица функционални параметри на предприятието.

Графичното представяне на параметрите на стопанската дейност се осъществяват посредством графични изображения. Според функционалното им предназначение, графичните изображения биват:

- графични изображения за сравняване на величини;

- графични изображения за структури;
- графични изображения за развитие;
- графични изображения функционални зависимости;
- мрежови графики.

I. 2. ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА АНАЛИЗА НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ

Основно условие за провеждането на качествен анализ на финансовото състояние се явява обема и качеството на изходната информация.

От гледна точка на анализа счетоводната информация е все още сурова информация, която е формирана в хода на изпълнението на отчетните процедури, затова тя трябва да бъде уместно подбрана, оценена и обобщена, т.е. налага се да се извърши аналитично прочитане на изходните данни в зависимост от целите на анализа.

Основен принцип на аналитичното четене на счетоводната информация е прилагането на дедуктивният метод, т.е. изследване от общото към частното. При анализа той следва да се прилага многократно. Чрез този метод става възможно възпроизвеждането на историческата и логическата последователност на фактите, събитията и явленията, както и определяне на посоката и силата на тяхното влияние върху постигнатите резултати.

В учебната и научната литература финансово-счетоводният анализ се подразделя на вътрешен и външен. За вътрешния анализ е характерно:

- 1) ориентирането на резултатите му за нуждите на ръководството;
- 2) интегриране на отчитането, анализа, планирането и приемането на решения;
- 3) максимална закритост на резултатите от анализа с цел запазване на търговската тайна.

Външният анализ се характеризира с голям брой субекти на анализа, които ползват информация за дейността на предприятието.

Целите и интересите на тези субекти са разнообразни. Резултатите от анализа са максимално открити.

Съществуват още две основни различия между двата анализа. Те са свързани с:

- 1) широтата и достъпността на привлечената информация;
- 2) степента на формализация на аналитичните процедури и алгоритми.

Външният анализ се опира главно на годишния счетоводен отчет,

т.е. на публичната външна отчетност.

Информационното осигуряване на вътрешния анализ е твърде широко, т.е. е възможно привличането на всяка необходима информация, включително и тази, която не е достъпна за външни анализатори. Следователно методиката на външния анализ се изгражда от предположението за информационна ограниченост.

Второто основно различие се предопределя от състава и структурата на изходната информация, с която разполагат анализаторите. Тъй като за вътрешния анализ могат да се използват различни вътрешни отчети и форми, които не са задължителни за всички предприятия, много от провежданите аналитични процедури предварително не са определени, а самият анализ е по-творчески и в известна степен има импровизационен характер. Тъй като при външния анализ основен информационен източник е ГСО, неговите елементи са типизирани, което създава условия и възможности за унифициране на процедурите и алгоритмите на провеждания анализ.

I. 2.1. Основни източници на информация за финансово-счетоводен анализ

За осъществяване на всеки аналитичен процес е необходимо голямо количество информация. Финансово-счетоводният анализ се извършва главно на база на счетоводна информация. Характерно за нея е, че тя съдържа преди всичко факти, които са конкретни и количествено измерими. Свойството измеримост придава на тази информация още една важна особеност - тя използва паричния измерител, което позволява данните да се сумират и комбинират, да се сравняват с други данни или да се извършват различни манипулации с тях. Счетоводната информация обаче е приблизителна, а не абсолютно точна. Причините за това са , че тя се основава на предполагаеми оценки, условни класификации, субективни обобщения и разпределения по случайно избран понякога признак. Затова всеки, който извършва финансово-счетоводен анализ трябва много добре да познава счетоводната система, нейната терминология, както и характерните за нея условност, ограниченост и

несъвършенство. При счетоводната информация първостепенно значение имат периодичните отчети, които се подразделят на годишни и текущи. Според Закона за счетоводството Годишният счетоводен отчет включва няколко елемента:

А) СЧЕТОВОДЕН БАЛАНС (СБ) - представя в обобщен вид финансовото и имущественото състояние на предприятието в парично изражение към 31.12. на съответния отчетен период.

Разглеждан като източник на информация за финансово-счетоводен анализ, счетоводният баланс притежава две важни характерни черти:

1) в него се съдържа информация за предходния отчетен период, което дава възможност за директна съпоставка с текущия период;

2) в него капиталът е представен двuasпектно. Веднъж според изпълняваната функция в стопанската дейност (в актива на баланса) и втори път - според неговия произход (в пасива на баланса). При изготвянето на счетоводен баланс предприятията могат да избират между два варианта: в едностранна и в двустранна форма. При двустранната форма е спазен принципът на ликвидност при изграждането на актива и принципът на изискуемост при изграждането на пасива.

При едностранната форма (която е посочена в НСС, приложение 1) е възприета по-особена схема на подреждане, т.е. последователността е следната: дългосрочни активи (ДА), краткосрочни активи (КА), дългосрочни пасиви, краткосрочни пасиви, приходи за бъдещи периоди, финансираня, собствен капитал. Малките предприятия, както и средните, могат да съставят и съкратен двустранен баланс (НСС приложение 4). Характерно за него е, че е съставен по групи и раздели, като само краткосрочните вземания са посочени по балансови статии.

Б) ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ (ОПР) - представя в обобщен вид получения финансов резултат за отчетния период чрез съпоставяне на начислените приходи и разходи. От гледна точка на финансово-счетоводния анализ за него е характерно следното:

1) подобно на счетоводния баланс в него се съдържа информация за предходния отчетен период;

3) разходите за дейността са детайлизирани според еднородното им

икономическо съдържание. И при него предприятията могат да избират между два варианта - двустранна пълна и едностранна. От своя страна едностранната форма е също в два варианта (приложение 2 и 3 към НСС1). Общото за тези два варианта е, че показателите за приходите и разходите са представени един под друг, като са групирани по видове операции, а именно - от дейността, от финансовите операции и от извънредни операции. Една от основните разлики е, че първият вариант е пълен както при двустранна форма, а вторият е специфичен по своя замисъл. Тази съкратена едностранна форма (приложение № 3 към НСС1) обхваща само приходите и разходите от продажби и представя счетоводния финансов резултат след като резултатът от продажби се коригира с разходите за организация и управление, разходите за продажби, финансовите и извънредните приходи и разходи. Всичко това показва, че счетоводната печалба (загуба) се формира по принципно различен начин в сравнение с пълните форми на ОПР.

Малките и средни предприятия при съставянето на ОПР могат да използват всички варианти, посочени дотук, включително още един, а именно двустранна съкратена форма (приложение 5 към НСС1). Тя се характеризира с някои особености. Например: разходите по икономически елементи са посочени само с едно перо.

Изводът е, че от гледна точка на нуждите на финансово-счетоводния анализ като най-удачна се очертава пълната двустранна форма, където е налице значителна детайлизация на разходите и приходите и има възможност за диференциране на финансовия резултат като такъв преди данъчното преобразуване, а това е счетоводната печалба (загуба) и като резултат след начисляването на данъците (балансова печалба(загуба)).

Останалите едностранни форми и съкратената двустранна форма представят по-малък обем отчетна информация.

В) ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИЯ ПОТОК (ОПП) - съдържа информация за паричните постъпления и плащания в предприятието през текущата година. Чрез него се добива представа за способностите на предприятието да генерира бъдещи парични постъпления, да изплаща финансовите си задължения и полагаемите се дивиденди, необходимостта от външно

финансиране и други. Предприятията могат да избират между пълната форма, която се изчислява по пряк и косвен метод и съкратената форма на ОПП. За предпочитане е използването на информация от пълната форма.

Основно различие между двата варианта от пълната форма е в начина на отчитане на паричните потоци, свързани с оперативната (т.е. основната) дейност.

Г) ОТЧЕТ ЗА СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ - за разлика от другите елементи на Годишния счетоводен отчет той е под формата на таблица - шахматна. Така се осигурява по-подробна информация не само за изменението на капитала, но и за съставните му елементи. Чрез него се получава представа за направлението и използването на финансовите резултати, формирането на резервите и направлението на използването им. Както и на приноса на собствениците по отношение на осигуряването на допълнителни ресурси за предприятието.

Важно значение за финансово-счетоводния анализ има информацията, която се съдържа в приложенията на Годишния счетоводен отчет. В отделните елементи към тях има допълнителна информация за имущественото и финансовото състояние на предприятието, която не се съдържа в разгледаните дотук елементи на Годишния счетоводен отчет (движение на дълготрайни материални активи, детайлизиране на вземанията и задълженията, разшифровка на извънредните разходи и други).

Текущо през годината предприятието не е задължено да съставя пълен Годишен счетоводен отчет за определени адресанти. За нуждите на ръководството е възможно съставянето на счетоводния баланс или ОПР. Сроковете им се определят от ръководството.

Много богата информация има в текущото счетоводно отчитане. Основни източници са: оборотната ведомост за синтетичните и аналитичните сметки, счетоводните регистри, първичните и вторичните документи. Така например на базата на счетоводните регистри и приложенията към тях документи може да се добие пълна представа за причините при допуснати преразходи, наложени глоби и неустойки и други, както и да се провери законосъобразността, целесъобразността и ефективност-

та на извършените стопански операции.

В отделни случаи се налага използването на информация от някои планове, вътрешни нормативи и от статистическите отчети.

Съществуват и други източници на информация:

- към тях се отнасят: данни от извършени проверки на данъчни и финансови лица;
- доклади на одитори;
- решения на общото събрание.

I. 2.2. Проверка на достоверността на информацията за анализ

Преди да се пристъпи към използване на счетоводната информация се налага решаването на два въпроса:

- 1) доколко представената информация отразява вярно и точно имущественото и финансовото състояние на предприятието?
- 2) доколко тя трябва да се коригира с оглед на точността, която не е и не може да бъде пряко отразена чрез тази информация?

Първоначално трябва да се направи визуална проверка на изходната информация по формални признаци и по същество (съответствие на отделните елементи на периодичните отчети спрямо утвърдените форми; пълнота на представените отчети; приемственост и съпоставимост на отчетните данни с тези от предходния период; пълнота, качество и срокове на провеждане на инвентаризацията на активите и пасивите и правилно отразяване на получените резултати и други).

Елементите на Годишния счетоводен отчет са комплекс от взаимно свързани показатели за дейността на предприятието през отчетния период. На тези елементи е присъща както логична, така и информационна взаимовръзка. Същността на логическата връзка се заключава във взаимно допълване и кореспонденция на отчетните форми на техните раздели и статии. Някои от най-важните статии се разшифроват в приложенията към Годишния счетоводен отчет. Информация за дружеството в счетоводния баланс е детайлизирана в елемент 4 от приложенията - справка за участието в капиталите на друго предприятие. В него е посочен размера на съучастие, така и процентът на съучастие поотделно в

дъщерни, асоциирани и други предприятия у нас и в чужбина.

Логическите връзки се допълват от информационните, които се проявяват в преки и косвени контролни съотношения между отделните показатели на елементите на Годишния счетоводен отчет. Пряко контролно съотношение значи, че един и същ показател е посочен едновременно в няколко отчетни форми.

Балансова печалба в ОПР и в счетоводния баланс - същия размер трябва да има и като кредитно салдо по сметка 123.

Косвеното контролно съотношение означава, че няколко показателя от няколко отчетни форми са свързани помежду си чрез несложни аритметични действия. Показателят за балансова стойност на МДА и НМДА в общия баланс с обща сума е свързан с показателите за отчет и амортизация в елемент 1 към приложенията в счетоводния баланс.

Познаването на тези контролни съотношения помага да се навлезе в структурата на Годишния счетоводен отчет, да се провери правилността му по пътя на визуалната проверка и аритметичните съотношения между тях.

Друго важно условие, което трябва да се съблюдава е осигуряването на съпоставимост. Тъй като могат да се сравняват качествено еднородни величини, трябва да се спазват следните изисквания:

- 1) единство на периода от време и момента на време, за който са били изчислени тези показатели;
- 2) съпоставимост на изходните условия - технически, природни, климатични и други;
- 3) единство на методиката на изчисляване на показателите и техния състав.

Съпоставимостта на показателите може да се постигне, ако вместо абсолютни величини се използват средни или относителни. С особено внимание трябва да се постъпва по отношение на методическите несъответствия на показателите. То може не само да изопачи резултата, но и да измени неговия смисъл.

Рентабилността се изчислява при различни бази - приходи от продажби; реални активи; разходи и други. Затова е нужно да се провери

методиката на дадения показател през текущия период (година) и през предходните отчетни периоди, тъй като може да се получи неточна оценка за динамиката на показателя.

Не бива да се допуска показателите да са нееднородни по състав на разходите, по групи на отчитаните обекти и т.н. (няма смисъл да се сравнява съкратена с пълна себестойност; счетоводна с балансова печалба и т.н.).

I. 3. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

I. 3.1. Същност и класификация на аналитичните показатели

Всеки показател, който се използва при провеждането на финансово-счетоводен анализ дава количествена или качествена характеристика на определена страна от дейността на предприятието, взаимосвързани с други показатели, не ги дублира и притежава свойствата сводимост и делимост. Последното свойство дава възможност анализирания страна от дейността на предприятието да се изучи с необходимата степен на детайлизация. В процеса на обработката на информацията броят на показателите по принцип може да се увеличава практически безгранично по пътя на тяхната диференциация или интеграция. При уточняване на използването на съответните показатели в процеса на анализа е нужно да се спазват няколко изисквания:

- те трябва да са независими, т.е. всеки един от тях трябва да осигурява полезна информация, без да се дублира с други показатели;

- те трябва да са важни, т.е. да отразяват съществени страни от дейността на предприятието;

- те трябва да са необходими, т.е. без съответния показател анализът да се счита за непълен;

- изчисляването на показателите да бъде практически възможно, т.е. да се разполага с необходимата информация за изчисляването му.

При класификация на аналитичните показатели се използват различни признаци, което позволява да се разбере природата на този показател, както и принципите на неговото изчисляване. По този начин се създава възможност за подбиране на подходящ кръг от показатели, необходими за конкретния анализ.

В зависимост от съдържанието им те биват: *абсолютни* и *относителни*.

Абсолютните показатели отразяват размера, величината на обекта. Те се изразяват в стойностни, натурални или трудови измерители.

В зависимост от реда на тяхното изчисляване, те биват *интервални*, *моментни* и *средно-хронологични*.

Интервалните показатели характеризират величината на обектите

за определен период от време (ден, месец, тримесечие, година). Например: произведена продукция за м.01.2001 г.; счетоводна печалба за 2000 г. и др.

Моментните показатели отразяват величината на стопанските ресурси на определена дата. Например: брой на персонала на 01.01.; наличност на машините на 30.09. и други.

Средно-хронологичните показатели отразяват средния размер на ресурсите за определен период от време. Те се изчисляват на база на моментните показатели чрез средна претеглена.

Относителните показатели са предназначени да характеризират съществени особености на обектите, тяхната икономическа ефективност и целесъобразност. Те се изчисляват на база на информацията от счетоводната отчетност и от периодичните отчети или в хода на анализа, като частно от деленето на две взаимно свързани, но различни абсолютни показатели.

В зависимост от характера на използваните абсолютни показатели при изчисляването, относителните показатели биват коефициенти, проценти и други показатели. Някои от тези показатели могат да бъдат изчислени в два варианта: пряк и обратен, различаващи се помежду си по това, че числителят на единия е знаменател на другия и обратно.

Така например според НСС 13 степента на финансова независимост на предприятието се изчислява чрез два показателя - коефициент на финансова автономност ($K_{\text{фа}}$) и коефициент на задлъжнялост (K_3).

$$K_{\text{фа}} = \frac{СК}{П} \quad \text{и} \quad K_3 = \frac{П}{СК}$$

където: СК - собствен капитал; П - пасиви;

Отношение на част към определено цяло - структурен показател. Например: размерът на разходите за материали в себестойността на продукцията.

В зависимост от степента на синтезиране на анализирания обект: *обобщаващи и локални*.

Обобщаващите характеризират този обект изцяло, а локалните - само негови отделни страни. Например: наред с обобщаващия показател за

себестойност на цялата продукция се прилагат показатели за себестойност отделните изделия или за отделните видове разходи, формиращи себестойността.

В зависимост от ролята им в управлението: *планови, отчетни (фактически), аналитични.*

Плановите показатели са по-малко на брой, отколкото отчетните, тъй като те формират първоначалния модел на функциониране на обекта, който е неизбежно по-беден и по-прост, отколкото действителността. Т.напр. не може чрез планови показатели да се предвидят такива изменения на обектите, които са предизвикани от природни бедствия, кражби, разхищения и други.

Аналитичните показатели се изчисляват по време на анализа, в зависимост от неговите цели.

Според това каква страна от обектите се изследва: *количествени и качествени.*

Първите отразяват протичащите в анализираните обекти количествени изменения, които могат да бъдат изразени чрез стойностни или натурални измерители. Такива са например: различните видове дълготрайни материални активи, продажбите, финансовият резултат и други.

Качествените показатели показват съществени особености и свойства на изучаваните обекти. Например: обращаемостта на материалните запаси, рентабилността, себестойността на 100 лева продукция и други. По принцип те се изчисляват като отношение на два количествени показателя.

При изучаване на причинно-следствените взаимоотношения, показателите се подразделят на: *факторни и резултативни.*

Ако даден показател се разглежда като резултат от въздействието на една или няколко причини и се използва като обект на изследването, той се нарича резултативен. Показателите, които определят поведението на резултативния показател и се разглеждат като причини за изменението на неговата величина, се наричат факторни. Тази групировка е диалектическа. Тя зависи от конкретната ситуация. Например: себестойността е фактор за изменението на печалбата. В същото време себестойността представлява резултативен показател, тъй като зависи от голям

брой производствени фактори.

I. 3.2. Показатели за финансовото състояние

Определянето на финансовото състояние на фирмата се установява при финансов анализ на базата на финансови показатели, като:

- **Текуща ликвидност:** $L_T = \frac{КА}{КЗ}$, където:

L_T - текуща ликвидност;

КА - краткотрайни активи; КЗ - краткосрочни задължения

- **Бърза ликвидност:** $L_B = \frac{КА - МЗ}{КЗ}$, където:

L_B - бърза ликвидност; КА - краткотрайни активи

МЗ - материални запаси; КЗ - краткосрочни задължения

- **Абсолютна ликвидност:** $L_{АБС.} = \frac{ПСЛВ}{КЗ}$, където:

$L_{АБС.}$ - абсолютна ликвидност

ПСЛВ - парични средства в лева и валута

КЗ - краткосрочни задължения

- **Средногодишен размер на материалните запаси:**

$MZ_{ср.г} = \frac{МЗ_{кр.пр.г.} + МЗ_{кр.тек.г.}}{2}$, където:

$MZ_{ср.г.}$ - материални запаси средно години

$MZ_{кр.пр.г.}$ - материални запаси края на предходната година

$MZ_{кр.тек.г.}$ - материални запаси края на текущата година

- **Брой на обороти - продажби:** $BO = \frac{ПС}{СРЗ}$, където:

БО - брой обороти; ПС - продажби по себестойност

СРЗ - среден размер на запасите

- **Коефициент на задлъжнялост:** $K_3 = \frac{ОЗ}{ОА}$, където:

K_3 - коефициент на задлъжнялост

ОЗ - общо задължения

ОА - общо активи

- **Коефициент на собственост:** $КС = \frac{СК}{ОА}$, където:

КС - коефициент на собственост

СК - собствен капитал; ОА - общо активи

- **Капиталова рентабилност:** $\alpha = \frac{ЧП}{СК}$, където:

α - процент на чиста печалба към капитал

ЧП - чиста печалба; СК - собствен капитал

- **Брутна рентабилност:**

, където:

$БР_{\text{базапр.}}$ - брутна рентабилност на база продажби

БП - брутна печалба; ОП - обем продажби

- **Норма на възвръщаемост на целия капитал:**

$$НВ = \frac{НП}{ДА + КА} \times 100, \quad БР_{\text{базапр.}} = \frac{БП}{ОП} \times 100$$

където:

НВ - норма на възвръщаемост; НП - нетна печалба

ДА - дълготрайни актива; КА - краткотрайни активи

- **Норма на възвръщаемост на собствен капитал:**

$$НВ_{\text{ск}} = \frac{НП}{СК} \times 100, \quad \text{където:}$$

$НВ_{\text{ск}}$ - норма на възвръщаемост на собствен капитал

НП - нетна печалба; СК - собствен капитал

ВТОРА ГЛАВА

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА «ГАЛАТЕКС» АД - ВАРНА

II. 1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА «ГАЛАТЕКС» АД - ВАРНА

«Галатекс» АД - Варна е българско частно акционерно дружество с близо 100-годишна история и здрави традиции в текстилното производство, наследени и развити от поколенията текстилци. «Галатекс» АД е предприятие, специализирано в производството на тъкани от 100% памук за облекло. Реализацията на продукцията е насочена основно към страните от Западна Европа и САЩ с помощта на български шивашки предприятия. Една малка част от продукцията се реализира на вътрешния пазар, който непрекъснато се свива.

Предприятието е основано като такова, в периода 1910 – 1918 от г-н Асен Николов – виден български индустриалец и главен акционер на акционерно дружество «Текстил», както и притежател на 98,83% от акциите му. През 30-те години на XX век фабриката е най-голямото памуко-текстилно предприятие на Балканите. През 1945 г. акционерното дружество «Текстил» е конфискувано с присъда на така наречения «народен» съд и преименувано на «Първи май». На 21.01.1994 г. с решение на Върховния съд на Република България, конфискацията е отменена и предприятието е върнато на законния наследник на г-н Асен Николов – неговия син Милко Асенов Николов.

Понастоящем «Галатекст» АД – гр. Варна е разположено в красив парк до Варненския залив на брега на Черно море. Борова гора, широколистни дървета и обилна зеленина обгръщат корпусите на производствените халета. На изток е морето, на север е Аспарухово (квартал на град Варна), а на юг и запад се намират възвишенията на южната вилна зона на Варна с нейните лози и овощни градини.

Фабриката се отличава с нетрадиционно разположение на производствените сгради. Производствените цехове са пръснати на малки

разстояния един от друг сред зеленината на Аспаруховския парк, което в значителна степен редуцира усещането, което човек изпитва при вида на сивите фабрични зидове.

Общата площ е 180 дка, застроената площ е 52 800 кв. м, а разгърнатата застроена площ е близо 60 000 кв. метра.

Предприятието има благоприятна инфраструктура и добри транспортни връзки със страната и света.

«Галатекст» АД е предприятие, специализирано в производството на тъкани от 100% памук за облекло – дамски, мъжки и детски ризи и блузи за спорт, за свободното време и за работно облекло – в голямо разнообразие от структури, десени и цветове.

Предприятието има завършен цикъл на производство, включващ всички необходими процедури от обработката на суровия памук до производството на вече готовия плат.

На този етап от развитието си «Галатекст» АД се нуждае от финансов кредит на базата на обстоен финансов анализ. Ръководството на предприятието си е поставило за цел да направи всичко възможно, за да повиши максимално ефективността на производството.

Тук ще извършим кратък финансов анализ, за да установим финансовото състояние на «Галатекст» АД и ще изследваме възможността му да получи и обслужва един такъв кредит за повишаване на ефективността на производството.

II. 2. ИЗХОДНИ ДАННИ ЗА ФИНАНСОВ АНАЛИЗ

Основните изходни данни за финансов анализ на едно предприятие са Отчета за приходите и разходите и Годишният баланс. Тук са показани тези два основни отчетни документа на «Галатекст» АД - Варна към 31.12.2001 г., т. е. разгледаните показатели са за 2001 г. като текуща година и 2000 г. като предходна година (вж. Приложение).

II. 2.1. Отчет за приходи и разходи

В Отчета за приходите и разходите са показани само онези показатели, които имат ненулева стойност.

ОТЧЕТ за приходите и разходите

Наименование на разходите	Сума (млн. лв.)		Наименование на приходите	Сума (млн. лв.)	
	Предсрочна година 2900	Текуща година 2901		Предсрочна година 2900	Текуща година 2901
Д	1	2	Д	1	2
I. Разходи за дейността			I. Приходи от дейността		
1 Нормален на запасите от продукция, незавършено производство и разходи за бъдещи периоди		1140	1 Нетни приходи от продажби	7681	7673
2 Разходи за материали	4041	6302			
3 Разходи за външни услуги	340	626			
4 Разходи за заплати и други външни разходи	1379	1609	2 Приходи от финансиране	8	9
5 Разходи за социални осигуровки и надбавки	841	576			
6 Разходи за амортизации	1004	706			
7 Други разходи	209	242	3 Увеличение на запасите от продукция, незавършено производство и разходи за бъдещи периоди	1005	2262
8 Счетоводна стойност на преработените стоки, млади животни и животни за уголяване	120	93			
Общ I:	8904	11283	Общ I:	8692	10344
II. Финансови разходи			II. Финансови приходи		
9 Разходи за лихви	0	104	4 Приходи от лихви	1	1
10 Стридаелни разходи от промяна на валутните курсове	45	45	5 Положителни разходи от промяна на валутни курсове	8	61
11 Други финансови разходи	20	29			
Общ II:	73	188	Общ II:	9	62
III. Извънредни разходи	16	231	III. Извънредни приходи	17	6
IV. Общ разходи) = II + III):	8983	11702	IV. Общ приходи) = I + II):	8718	10301
V. Счетоводна печалба (обща приходи - обща разходи)	35		V. Счетоводна загуба (обща разходи - обща приходи)		1401
VI. Разходи на данъци	13				
12 Данък върну печалбата	8				
13 Други данъци	5				
VII. Печалба обща приходи - (V+VI):	22		IV. Загуба (обща разходи + данъци - IV):		1401
Всичко (V + VI + VII):	8718	11702	Всичко (V + VI):	8718	11702

II. 2.2. Баланс на фирмата

В годишния баланс на «Галатекс» АД са показани само онези показатели, които имат ненулева стойност.

БАЛАНС на «ГАЛАТЕКС» АД към 31.12.2001 година

А К Т И В			
	РАЗДЕЛИ, ГРУПИ	Предходна година - 2000	Текуща година - 2001
A	Дълготрайни активи		
I.	Материални		
1	Сгради, земи, гори и трайни насаждени я	2189	2136
2	Машини, съоръжения и оборудване	1607	1301
3	Други дълготрайни материални активи	16	10
4	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи	292	60
	Общо за група I	4104	3507
II	Нематериални		
1	Програмни продукти	9	15
	Общо за група II	9	15
	Общо раздел A	4113	3522
B	Краткотрайни активи		
I.	Краткотрайни материални активи		
1	Материали	768	557
2	Производство	1307	2354
3	Стоки	1	1
4	Незавършено производство	1236	1311
	Общо за група I	3312	4223
II.	Краткосрочни вземания		
1	Вземания от продажби	193	399
2	Предоставени аванси	16	13
3	Съдебни и присъдени вземания	13	13
4	Данъци за възстановяване	67	34
5	Други краткосрочни вземания	17	6
	Общо за група II	306	465
III.	Парични средства		
1	Пари в брой	2	2
2	Пари в банкова сметка	75	37
	Общо за група III	77	39
	Общо раздел B	3695	4727
	Общо АКТИВ	7808	8249

ПАСИВ			
	РАЗДЕЛИ, ГРУПИ	Предходна година - 2000	Текуща година - 2001
A	Собствен капитал		
I.	Капитал		
1	Основен капитал	226	226
	Общо за група I	226	226
II	Преоценъчен резерв	928	907
III	Резерви		
	Законови резерви	80	80
	Допълнителни резерви	4585	4585
	Общо за група III	4665	4665
IV	Резултат от предходни периоди		
	Неразпределена печалба	455	441
	Общо за група IV	455	441
V	Резултат от текущия период		
	Печалба	22	
	Загуба		1401
	Общо за група V	22	-1401
	Общо раздел A	6296	4838
B	Дългосрочни пасиви		
I	Дългосрочни задължения		
	Други дългосрочни задължения		400
	Общо за група I		400
	Общо раздел B		400
B	Краткосрочни пасиви		
I	Краткосрочни задължения		
1	Задължения по получени банкови заеми	319	885
2	Задължения към доставчици	687	948
3	Получени аванси	265	737
4	Задължения към бюджета	57	35
5	Задължения към персонала	99	180
6	Задължения към социалното осигуряване	64	72
7	Други краткосрочни задължения	21	154
	Общо за група I	1512	3011
	Общо раздел B	1512	3011
	Общо ПАСИВ	7808	8249

II. 3. АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ

От така представените и приложени (вж. Приложение) два счетоводни документа, които са основни елементи на Годишния счетоводен отчет на фирмата за 2001 година - Отчет на приходите и разходите и Годишен баланс, се вижда, че нетните приходи от продажби за 2001 г. са нарастнали спрямо предходната година с 292 хил. лева.

Ако разгледаме само този показател бихме могли да си създадем погрешното впечатление, че фирмата е работила по-добре от предходния период. Насочвайки вниманието си, обаче, към показателя «счетоводна печалба» в Отчета за приходи и разходи виждаме, че фирмата всъщност е финансово по-зле от предходната година, защото вместо печалба е реализирала загуба.

Нетните приходи на текущата година спрямо предходната са нарастнали, както се вижда от:

$$\frac{7973}{7681} = 103 \cdot 80\%$$

Разходите за дейността, обаче, са нарастнали много повече:

$$\frac{11283}{8594} = 131 \cdot 29\% .$$

Това показва, че разходите за дейността изпреварват растежа на приходите, което е един от факторите за реализиране на загуби през текущата година.

Следователно, фирмата «Галатекс» АД трябва максимално да ограничи разходите за производствената си дейност.

Тъй като ръководството на предприятието трябва да направи всичко възможно, за да повиши максимално ефективността на производството, тук ще разгледаме основните показатели, определящи финансовото състояние на фирмата.

Критерии - показатели за оценка на бизнеса

Необходимостта от инвестиции за оборотни средства за съживяване на производството и неговото разрастване, увеличаване на продажбите и увеличаване на печалбата е 500 000 лева банков заем.

Предварителни условия за ползване на заема са: срок за получаване – 3 год.; гратисен период – 2 год.; връщане на главницата – на 12 равни вноски през третата година; лихва – 16%; плащане на лихвата в края на всеки месец; залог за искания кредит – особен залог върху движими ДМА – (машини и съоръжения) 300% от искания кредит.

Периодът за искания заем е 2001-2004 год.

В края на разглеждания период фирмата «Галатекс» АД при така предвидените параметри на развитие би постигнала следните показатели:

1. Рентабилност към целия капитал за трите години

$$P_k = \frac{БП}{СК} = \frac{3109}{10505} = 30\%$$

2. Рентабилност към продажбите за трите години

$$P_n = \frac{БП}{ПП} = \frac{3109}{25004} = 12,43\%$$

3. Ефективност на вземания (към края на 2004 г.)

$$K_{ef} = \frac{390 \times 365}{9352} = 15,22\%$$

Чрез използването на парични потоци за управление на финансовата независимост на фирмата могат да се установят следните показатели:

II. 3.1. Брутна рентабилност

$$\text{БР}_{\text{базапр.}} = \frac{\text{БП}}{\text{ОП}} \times 100$$

където:

$\text{БР}_{\text{базапр.}}$ - брутна рентабилност на база продажби

БП - брутна печалба

ОП - обем продажби

Този показател показва колко процента е печалбата в общия размер на приходите от продажби.

2000 Г.

2001 Г.

$$\frac{35}{7681} \times 100 = 0.46$$

$$\frac{-1401}{7973} \times 100 = -17.57$$

$$\frac{1401}{7083} = 0.1977\%$$

Следователно: за 2000 г. на 1 лв. продажба печалбата е 46 стотинки, а за 2001 - на 1 лв. продажба загубата е 17 лева.

Брутната рентабилност за 2000 г. е

и ако фирмата беше работила същата рентабилност и през 2001 г., тя би реализирала

$$7973 \times 0.46\% = 37 \%$$

т.е. 37 хил. лв. печалба. Но, както сочат данните в отчетните документи, тя е работила на загуба:

II. 3.2. Текуща ликвидност

$$Л_{\text{T}} = \frac{\text{КА}}{\text{КЗ}}$$

където:

$Л_{\text{T}}$ - текуща ликвидност

КА - краткотрайни активи

КЗ - краткосрочни задължения

2000 Г.

$$\frac{3695}{1512} = 2.44$$

2001 Г.

$$\frac{4727}{3011} = 1.57$$

Този коефициент изразява общата ликвидност, като показва каква е степента на осигуреност на краткосрочните задължения с всички налични краткотрайни активи (материални запаси, вземания и финансови средства). Коефициентът е число по-голямо от единица, когато оборотният капитал е положителна величина. За еталон се приема коефициент 2, но съотношението би могло да бъде и по-малко, и по-голямо в зависимост от това, каква е структурата на наличните краткотрайни активи. За 2000 г. фирмата е достигнала приетия за еталон коефициент 2, но през 2001 г. той е под 2, което говори за лошо управление на фирмата.

II. 3.3. Бърза ликвидност

$$Л_Б = \frac{КА - МЗ}{КЗ}$$

където:

Л_Б - бърза ликвидност

КА - краткотрайни активи

МЗ - материални запаси

КЗ - краткосрочни задължения

2000 Г.

2001 Г.

$$\frac{77 + 306}{1512} = 0.25$$

$$\frac{39 + 465}{3011} = 0.17$$

Този показател разглежда само бързоликвидните активи и степента им на покриване на предстоящите краткосрочни задължения. Това дава основание да се счита, че коефициентът единица или съотношение 1:1 характеризира добро равнище на ликвидност на фирмата.

Не трябва, обаче, да се надценява посоченият коефициент за еталон единица. Трябва да се вземе под внимание как се променят вземанията и задълженията, какво е съотношението между тях и т. н.

И за двете години посочената фирма е под желания коефициент единица. Затова можем да кажем, че лошото управление на финансовите средства на фирмата е започнало през 2000 г. и се е задълбочило през 2001 година.

II. 3.4. Абсолютна ликвидност

където:

$L_{\text{АБС.}}$ - абсолютна ликвидност

ПСЛВ - парични средства в лева и валута

КЗ - краткосрочни задължения

2000 Г.

$$\frac{77}{1512} = 0.05$$

2001 Г.

$$\frac{39}{3011} = 0.01$$

$$L_{\text{АБС.}} = \frac{\text{ПСЛВ}}{\text{КЗ}}$$

Този коефициент се нарича така, защото в числителя се включват паричните средства, които са възприети за единица мярка за ликвидност. От факта, че наличните парични средства трябва да представляват поне половината от краткосрочните задължения коефициентите на абсолютна ликвидност на фирмата са далеч от желаното ниво на налични парични средства и за двете години.

II. 3.5. Средногодишен размер на материалните запаси

$$MЗ_{\text{ср.г}} = \frac{MЗ_{\text{кр.пр.г.}} + MЗ_{\text{кр.тек.г.}}}{2}$$

където:

$MЗ_{\text{ср.г.}}$ - материални запаси средно години

$MЗ_{\text{кр.пр.г.}}$ - материални запаси края на предходната година

$MЗ_{\text{кр.тек.г.}}$ - материални запаси края на текущата година

2000 Г.

2001 Г.

$$\frac{3153 + 3312}{2} = 3232.50$$

$$\frac{3312 + 4223}{2} = 3767.50$$

С този показател се преценява каква е била обръщаемостта на запасите. Колко пъти за една година осъществяват обороти парите вложение в материални запаси.

II. 3.6. Брой на обороти - продажби

където:

БО - брой обороти

ПС - продажби по себестойност

СРЗ - среден размер на запасите

2000 Г.

$$\frac{6145}{3232 \cdot 50} = 1.90$$

2001 Г.

$$\frac{6378}{3767 \cdot 50} = 1.69$$

$$BO = \frac{ПС}{СРЗ}$$

В този случай са използвани нетният размер на приходите от продажбите и средният размер на запасите. През 2001 г. имаме влошаване на този показател. Намалването на стойността на този коефициент говори за замразяване или обездвижване на капитала.

II. 3.7. Коефициент на задлъжнялост

$$K_3 = \frac{OЗ}{OA}$$

където:

K_3 - коефициент на задлъжнялост

OЗ - общо задължения

OA - общо активи

2000 Г.

$$\frac{1512}{7808} = 0.19$$

2001 Г.

$$\frac{3011 + 400}{8249} = 0.41$$

Този показател отразява какъв е делът на активите на предприятието, финансирани със заеман капитал. Или срещу един лев от активите колко стотинки чужди средства се падат. Тъй като коефициентът на задлъжнялост показва, че срещу 1 лв. от активите на предприятието за 2000 г. се падат по 0.19, а за 2001 - по 0.41, то това показва, че нарастването на активите за 2001 г. се дължи основно на чужди средства.

II. 3.8. Коефициент на собственост

където:

КС - коефициент на собственост

СК - собствен капитал

ОА - общо активи

2000 Г.

$$\frac{6296}{7808} = 0.72$$

2001 Г.

$$\frac{4838}{8249} = 0.59$$

Този показател показва какъв е дялът на собствения капитал към общо използваните финансови средства към момента на изготвяне на баланса. Получените коефициенти за собствеността на активите идват да потвърдят получения коефициент на задлъжнялост към общата маса на активите, тъй като за 2000 г. собствен капитал спрямо активите е 0.72, а за 2001 намалява на 0.59.

II. 3.9. Капиталова рентабилност - процент на чиста печалба към капитал

$$\alpha = \frac{\text{ЧП}}{\text{СК}}$$

където:

α - процент на чиста печалба към капитал

ЧП - чиста печалба

СК - собствен капитал

2000 Г.

2001 Г.

$$\frac{-1401}{4838} = -28.96\%$$

$$\frac{22}{6296} = 0.35\%$$

Работейки с по-малко собствен капитал през 2001 г. фирмата е реализирала загуба. При положение, че през 2001 г. има намаление на собствен капитал, увеличение на краткосрочни и дългосрочни задължения, би могло да се предположи, че фирмата ще изпадне в неплатежоспособност - т. е. да си върне заемните средства както главница, така и да плаща полагаемата се лихва за отпуснатите кредити.

II. 3.10. Норма на възвръщаемост на целия капитал

където:

НВ - норма на възвръщаемост

НП - нетна печалба

ДА - дълготрайни актива

КА - краткотрайни активи

2000 Г.

$$\frac{22}{7808} \times 100 = 0.28\%$$

2001 Г.

$$\text{НВ} = \frac{\frac{-1401}{8249} \times 100}{\text{ДА} + \text{КА}} \times 100 = -16.98\%$$

Това е показател за това доколко добре са използвани активите на фирмата. В случая, нашата фирма е имала само 0.28% възвръщаемост през 2000 година, докато през 2001 тя вече е на минусова възвръщаемост - т.е. само получава, без да има възможност да възстановява.

II. 3.11. Норма на възвръщаемост на собствен капитал

където:

$NB_{ск}$ - норма на възвръщаемост на собствен капитал

НП - нетна печалба

СК - собствен капитал

2000 Г.

$$\frac{22}{6296} \times 100 = 0.35\%$$

2001 Г.

$$\frac{-1401}{4838} \times 100 = -28.95\%$$

Това е показател за това каква е печалбата, която се пада на единица от вложения собствен капитал. Както при нормата на възвръщаемост на целия капитал, така и при норма на възвръщаемост на собствен капитал за 2001 г. фирмата черпи средства от собствения си капитал без да съумява поне да задържи нивото на капитала.

В случая тя намалява собствения капитал. От така изведените показатели можем да кажем, че фирмата е управлявала лошо своите финансови потоци, неправилно е вземала финансови и инвестиционни решения. Ако тя не съумее да коригира своите решения относно ползването на собствените и привлечени средства, процесът на неплатежоспособност и изпадането в несъстоятелност би довело до ликвидация на фирмата.

II. 4. ПОГАСИТЕЛЕН ПЛАН

Погасителен план за 500 000 лева:

размер на кредита	500000 лв
лихвен процент	18%
месечен лихвен процент	1,5%

погасителна вноска

$$\text{дисконтен фактор} = \frac{1}{(1+r)^n}$$

$$\frac{1}{(1+r)^n} = \frac{1}{(1+0.015)^1} + \frac{1}{(1+0.015)^2} + \dots + \frac{1}{(1+0.015)^{12}} = 10 \cdot 907506$$

$$\frac{500000}{10 \cdot 907506} = 45839 \cdot 993 \approx 45840$$

$$= \frac{500000}{\text{ДАФ}} = 45840 \text{ лв}$$

I	погасителна вноска:	45840 лв
II	лихва за I-ви месец:	500000 Ч 1.5 = 7500 лв
III	главница:	45840 — 7500 = 38340 лв
IV	неизплатена част:	500000 — 38340 = 461660 лв

II. 4.1. Едномесечни анюитетни вноски

ПЕРИОДИ	ГЛАВНИЦА	ЛИХВА	ОБЩО	НЕИЗПЛАТЕНА ЧАСТ
I	38340	7500	45840	461660
II	38915	6925	45840	422745
III	39499	6341	45840	383246
IV	40091	5749	45840	343155
V	40693	5147	45840	302462
VI	41303	4537	45840	261159
VII	41923	3917	45840	219236
VIII	42551	3289	45840	176685
IX	43190	2650	45840	133495
X	43838	2002	45840	89657
XI	44495	1345	45840	45162
XII	45162	678	45840	0
□□□□	500000	50080	550080	

II. 4.2. Тримесечни анюитетни вноски

ПЕРИОДИ	ГЛАВНИЦА	ЛИХВА	ОБЩО	НЕИЗПЛАТЕНА ЧАСТ
I	116872	22500	139372	383128
II	122131	17241	139372	260997
III	127627	11745	139372	133370
IV	133370	6002	139372	0
□□□□	500000	57488	557488	

II. 4.3. Шестмесечни анюитетни вноски

ПЕРИОДИ	ГЛАВНИЦА	ЛИХВА	ОБЩО	НЕИЗПЛАТЕНА ЧАСТ
I	239234	45000	284234	260766
II	260766	23468	284234	0
□□□□□	500000	68468	568468	

Тъй като позицията на фирмата се базира на намерението да плати минимална обща сума на лихвата по кредита, то тя ще избере варианта - ежемесечни анюитетни вноски.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Финансовият анализ може да служи като база на вземането на мениджърски решения. Той лежи и в основата на стопанската стратегия, която фирмата ще следва през един по-кратък или по-дълъг период от време.

Изследването на финансовото състояние на «Галатекс» АД във връзка с искането на банков кредит много ясно показва това за един период от три години.

Извършеният финансов анализ показва как всъщност се управлява фирмата и макар че резултатите не са особено оптимистични. Те дават възможност на ръководството да предприеме нужните действия (вземането на банков кредит), за да се съживи и оптимизира производството.

Резултатите от анализа показват една цялостна оценка на резултатите от стопанската дейност. Те дават възможност за разработване на основни показатели и нормативи за текущата дейност, както и да се направи оценка на резултатите от проведените мероприятия. Освен това в резултат на финансовия анализ могат да се разкрият нови резерви и пътища за прилагането им. Анализът дава сериозни основания за промяна на стратегията за развитието на фирмата.

Въпреки че показателите за финансовото състояние на «Галатекс» АД не сочат икономически резултати за ефективна дейност, те все пак очертават пътя за нейното постигане.

ЛИТЕРАТУРА

1. Александров, Ст. и други Ценни книги, Изд. «Труд и право», София, 1995 г.
2. Ангарски, Кр., Теория и практика на данъците, Изд. «Люрен», София, 1992 г.
3. Динев, Д. и Т. Кръстев, Анализ на финансово- счетоводните отчети, София, 1993 г.
4. Динев, Д. и Д. Ненков, Финанси на съвременната фирма, София, 1992 г.
5. Николов, Н., Финансов анализ, Изд. «Princers», Варна, 1993 г.
6. Николов, Н., Финансови изчисления, Изд. «Princers», Варна, 1994 г.
7. Орешарски, Пл., Финансов анализ и анализ на инвестициите, Изд. «Люрен», София, 1992 г.
8. Петров, Г., Основи на финансите на фирмата, Изд. «Труд и право», София, 1995 г.
9. Райков, Г., Основи на финансовия мениджмънт, ИК «Галактика», 1996 г.
10. Уйлямс, Т., Корпоративни финанси, Изд. «Хефест», София, 1994 г.
11. Уолш, С., Ключови управленски коефициенти, Изд. «Делфин прес», Бургас, 1993 г.
12. Нормативни документи, Закони и постановление на МС.